

ILGAZ

Aylık Fikir, Sanat ve Eğitim Dergisi

Ulus, yokluk ve sıkıntı içinde ezgin ve bitkin düşmüş olabilir.

Ey Türk geleceğinin gençliği! İşte, bu ortam ve koşullar içinde bile ödevin, Türk Bağımsızlığını ve Cumhuriyetini kurtarmaktır. Bunun için gereken güç, damarlarındaki soycul kanda vardır.

ATATÜRK

- * Fazıl Hüsnü DAĞLARCA
- * Tahsin SARAÇ
- * Ceyhan Atuf KANSU
- * Vebbi Cem AŞKUN
- * Tayip BAŞER
- * Adnan ARDAĞI
- * Selâhattin BATU
- * E. Muhib YALNIZ
- * Coşkun ERTEPİNAR
- * Nedim ORTA
- * İsmail KARAAHMEDOĞLU
- * İsmet Kemal KARADAYI
- * Bilgesu DURU
- * Kerim Aydın ERDEM
- * Ali Rıza KAYAALP
- * Carrol Darsie ANDERSON
- * Muzaffer UYGUNER
- * Ahmet ÖYLEK
- * Fuat GÜNDÜZALP
- * Hayrettin UYSAL
- * Aysel ÖZAKIN
- * Ferhat ÖZYAKUPOĞLU
- * Hürrem GÜNER
- * Sabahattin TOPALOĞLU
- * Memdub AK
- * Hikmet ÖNPEKER
- * Şükrü KURGAN
- * Sami N. ÖZERDİM

Yıl: 4

HAZİRAN 1965

Sayı: 45

P. K. : 268 Ulus - Ankara

Fiatı: 100 Kuruş

ANADOLU DARÜŞŞİFALARI ve ÇANKIRI DARÜŞŞİFASI

Tayip BAŞER

Tarihte gerek hastahaneler kurarak çeşitli hastalıkları tedavi etmek, gerekse kendisini okumaya ve yetiştirmeye vermiş ilim adamlarını ve fakir öğrencileri doyurmak için örgütlenmiş uluslar arasında Türklerin en önde geldikleri şüphe götürmez bir gerçektir.

Hastahane kurmakta, hatta ordu ile birlikte gezici hastahaneler kurmak hususunda da en önde gelen yine Türklerden Selçuklulardır.

Anadoluda kurulan şifa yurtlarının hemen hemen hepsi onuncu ve onbeşinci yüz yıllar arasında yine Selçuklular tarafından kurulmuştur. Bunlar içinde 1127 de Sivasta kurulan ve bir tıp fakültesi değerinde olan Sivas, 1230 yıllarında Konyada kurulan Konya, 1235 te Çankırıda kurulan Çankırı Darüşşifaları ötedenberi bilinen hastahanelerdir.

Çankırı Darüşşifası 1235 yılında Selçuk İmparatoru Alaeddin Keykubat tarafından verilen emir üzerine Çankırı emiri Cemaleddin Ferruh tarafından kurulmuştur.

Selçuk İmparatorlarından ve Selçuk emirlerinden pek çoğu yaptırdıkları bu hastahanelere öldükten sonra kurutularak konulmalarını vasiyet ettikleri için Çankırı meliki Cemaleddin Ferruh'ta bu hastahanelerin önüne ve ona bitişik olarak yaptırdığı bir binaya konulmasını vasiyet etmiştir.

Gerek hadis okunan ve gerekse kurutulmuş Selçuk ümerasını içinde saklayan bu bina daha sağlam temeller üzerine yapıldığından hastahane kısmı bir müddette mevlevihane, medrese, aşhane olarak kullanıldıktan sonra yıkılmış ve şimdi önündeki hadis evi ve ölü evi kalmıştır.

Çankırıda biricik Selçuk eseri olarak son yıllarda restorasyonu yaptırılan ve ayakta duran bu binanın alt katında halkın kadidler adını verdikleri kurutulmuş Selçuk ümerası yatmaktadır. Hastahanelerden elde kalan orasının hastahane olduğunu gösteren kabartma taş kitabe ile, bir yılan heykelidir. Bu kitabenin Türkçeye çevrilmiş bir örneğini buraya alıyoruz.

(Fetihler babası büyük ve adil sultan Keyhüsrev oğlu Alaeddin Keykubatki Tanrı yardımcılarını kutlu kılsın. Saltanat günlerinde Allahın rahmetine muhtac aciz bendesi azatlı Melik kölesi Atabey Cemaleddin Ferruh bu uğurlu hastahanelerin yapılmasını emretti.)

Çankırıda yapılmış olan bu darüşşifanın tıp ve sanat tarihince bir özelliği de burada saklanmakta olan ve halk arasında su içen yılan diye tanınan bir yılan kabartmasıdır. Bu bize Eski Yunan mitoloji-

Selçuklular zamanından kalma Çankırı darüşşifasında bulunan ve bugün doktorların yakalarına rozet yaptıkları kabartma yılan heykeli.

sinde sağlık ilâhı Eskülapın sembolü olarak kullanılan yılan motifinin 13. yüzyılda Selçuklular tarafından da benimsendiğini göstermektedir. Bu motif 1933 te kurulan İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsüne ve 1938 de kurulan Türk Tıp Kuruluna âlâmet olarak seçilmiştir ki bu kabartmaya göre sayın Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver tarafından Türk tababet rozeti yapılmıştır.

Okumaya hevesli gençleri ve ilim adamlarını yetiştiren ve barındıran medreseler ve İmaretlerle hastaları tedavi eden bu darüşşifalar Selçuklular devrinde Anadolu'da içtimal yardımının ne kadar ileri gitmiş olduğunu gösteren büyük delillerdir. Her Selçuk Sultanı veya emirinin fethettiği kalenin yanına bir medrese bir imarethane ve bir hastahane kurduğunu ve bu alışkanlığı evlâtlarına bıraktıklarını görmekteyiz. Bu eseri değerlendiren Vakıflar Genel Müdürlüğüne teşekkürü borç biliriz.

Bibliyografya:

- 1 — Türkiye tarihi cilt 2
- 2 — Selçuk tababeti, Süheyl Ünver
- 3 — Vakıflar dergisi No. 5, Yılmaz Önge
- 4 — Dünkü ve bugünkü Çankırı